

VÝSKYT AUJESZKYHO CHOROBY U PSA

Dne 3. ledna 2014 v 9 hodin byl do naší ordinace předveden pes plemene Slovenský kopov, samec, stáří 1 rok. V anamnéze majitel uváděl, že pes se choval předchozí den normálně, ale dnes ráno v 6 hodin zjistil otok tváře v okolí pravého koutku dutiny ústní, pes nežere a ztratil zájem o okolí.

Při klinickém vyšetření pacienta jsme zjistili tělesnou teplotu 41,5°C, mydriázu (rozšířené zornice), apatii a zbytnění pokožky v krajině pravého koutku dutiny ústní (Obr.č.1). Při palpaci (prohmatání) se jevílo podkoží volné a otok nevycházel z podkožních struktur. Během vyšetřování bylo chování psa apatické a občas lehce přejel pravou přední končetinou přes otok.

Obr.č.1

Při zjišťování podrobnější anamnézy bylo majitelem uvedeno, že pes se účastnil před 6 a 7 dny dvou nahánek na černou zvěř a při druhé nahánce, tj. před 6 ti dny se vrátil z leče potřísněn „ barvou“ zvěře na pravé straně hlavy. Obě naháňky se uskutečnily v okolí obce Sudoměřice u Bechyně na Táborsku.

Byla nasazena symptomatická léčba a majitel byl upozorněn, že se s vysokou pravděpodobností může jednat o Aujeszkyho chorobu a v tom případě bude nasazená léčba neúčinná.

Asi v 16 hodin, tj. 7 hodin po ošetření a 10 hodin po zjištění prvních příznaků, telefonoval majitel nemocného psa do ordinace a uváděl, že stav psa se výrazně horší, že se dostavilo urputné škrábání otoku na tváři, na slechu a především na temeni hlavy, kde je kůže rozedřena do krve. Pes prý hůře dýchá a chvílemi jakoby ztrácí vědomí. Zároveň požaduje v zájmu zkrácení utrpení psa euthanasii.

V 17 hodin, tj. 11 hodin po zjištění prvních příznaků se majitel se psem podruhé dostavil do ordinace. Zjišťujeme vydřenou srst nad otokem pravého koutku dutiny ústní a na pravé polovině hlavy srst splenou tkáňovým mokem, který prosakuje z kůže v důsledku opakovaného škrábání - vzhled „naolejované“ srsti. Na temeni hlavy je okrsek o průměru 6-7 cm, kde srst zcela chybí a kůže jderozdrásána do krve(Obr.č.2).



Pes se během vyšetřování opakovaně drbal na rozdrásaném místě a pravém ušním boltci v 30 ti sekundových intervalech. V pauzách mezi drbáním ležel, těžce dýchal a po celou dobu jsme nezaznamenali žádné fonetické projevy ani záchvaty zuřivosti, jak je u některých případů popisováno v odborné literatuře. Srst na pravé straně předhrudí byla vlhká od vytékajících slin. Zvíře jevílo známky vyčerpání.

Obr.č.2

Na základě popsaných příznaků a anamnézy byla stanovena diagnóza: Aujeszkyho choroba a u psa byla v 17.30 provedena euthanasie. Po dohodě s majitelem bylo celé tělo odesláno na virologické vyšetření do SVÚ Praha. Zde byla po provedených vyšetřeních klinická diagnóza potvrzena.

Za posledních 5 let se jedná teprve o 3. laboratorně potvrzený výskyt Aujeszkyho choroby u psa na území ČR (sdělení zástupce SVS ČR).

Aujeszkyho chorobu způsobuje herpetický virus, jehož výskyt byl prokázán téměř na celém světě. Způsobuje u většiny savců akutní onemocnění projevující se zánětem mozku a výrazným lokálním svěděním. Kromě prasat končí toto onemocnění téměř vždy smrtí nemocného zvířete. V odborné literatuře jsou v minulosti popsány 3 případy onemocnění člověka – laboratorních pracovníků, kdy bylo pozorováno lokální svědění a afty v ústech. Průběh však nebyl smrtelný (Aksel a Tuncman,1940). Obecně se má za to, že virus Aujeszkyho choroby není pro člověka nebezpečný.



U prasat probíhá onemocnění skrytě, bez typického svědění. Nemocné kusy přežijí a stávají se zdrojem nákazy pro ostatní savce ve svém okolí. K úhynům dochází pouze u malých selat. Nakažená prasnice může v akutním stadiu potratit v poslední čtvrtině březosti, nebo porodit slabá, neduživá selata, která v krátké době hynou. Na úhynech selat se podílí i ztráta mléka u prasnic nakažených v době kojení. V naší zemi jsou chovy domácích prasat od roku 1988 od Aujeszkyho choroby ozdraveny a tak se jediným rezervoárem viru v přírodě stala černá zvěř, u níž je průběh onemocnění stejný jako u prasat domácích.

K nakažení černé zvěře dochází pravděpodobně při požívání mršin s obsahem viru (ve svalovině vydrží virus aktivní při teplotě +4 až -20°C 5 – 7 měsíců!), při pití infikované vody, nebo vdechnutím při kontaktu s nemocnými kusy (sociální kontakt v tlupě). Původce onemocnění byl izolován i ze semene kanců a pochvy prasnic. Lze tedy předpokládat, že k intenzivnímu šíření nákazy u černé zvěře mezi jednotlivými tlupami dochází v době chrutí. Při pozření či vdechnutí infekčního materiálu dochází k pomnožení viru ve sliznici nosohltanu, horních cest dýchacích a mandlích. Zde virus přetrvává a spolu s nosním sekretem a slinami je šířen do vnějšího prostředí. Zažívací trakt nehraje v infekci významnou roli, neboť nízké pH a enzymatická činnost žaludečních šťáv virus ničí.

Pes se nakazí pozřením, nebo vdechnutím infekčního materiálu (syrové maso, sliny, nebo nosní sekret černé zvěře). Proniknutí viru do těla psa napomáhá poranění pysků, jazyka a sliznice dutiny ústní – dnes při honech častý nález od trnů ostružiníku. Virus se rychle pomnoží v mandlích a po poškození jejich tkáně a buněk výstelky dutiny ústní se lymfou dostává do podslizničních vrstev a

regionálních mízních uzlin. Zde napadá větve hlavových nervů – roli zde hraje především nerv trojklanný a jazykohltanový. Cestou těchto nervů se dostává do mozku, který nevratně poškozuje a v konečném důsledku způsobuje smrt zvířete. Inkubace, tj. doba od proniknutí viru do těla psa do objevení se prvních příznaků nemoci je většinou 3 až 6 dnů. Onemocnění je neléčitelné a ve 100% dochází do 24 – 48 hodin od objevení se prvních příznaků k úhynu. Hlavním příznakem onemocnění psa je, jak bylo popsáno výše urputné svědění, v pokročilém stadiu změna hlasu, nebo neschopnost štěkat a bývají někdy popisovány záchvaty zuřivosti, při nichž pes však člověka nenapadá. Dále nastávají stavy ochrnutí kosterního svalstva, koma a úhyn. Vakcína (ochranné očkování) proti onemocnění psů neexistuje. Při zkoušení vakcíny určené pro prasata, která obsahuje živý oslabený virus způsobil tento vakcinační virus u psů propuknutí Aujeszkyho choroby s následným úhynem. Vakcíny obsahující mrtvý virus zase nevytvářely u psů takovou hladinu protilátek, která by vakcinovaného jedince ochránila. Výzkum ale pokračuje.

Při lovu černé zvěře se psy si pamatujeme že:

-Nejvíce jsou ohroženi při stavění postřeleného kusu psi, kteří útočí na hlavu s pokusy o chvat za ryj. U divočáka, který je ve stresu, dochází k výraznému pomnožení viru v nosohltanu a průdušnici a ten je s nosním sekretem a slinami vyfrkáván a útočícím psem vdechován. Proto je bezpečnější využít k dosledu psy méně ostré o kterých víme, že si při styku s živým divočkem drží „zdravý“odstup.

-Dalším rizikem při nahánkách na černou zvěř jsou pohozené vývrhy (výhozy) z kusů vyvržených v leči před ukončením lovu. Při takzvaném „ hoblování“je potom vysoká pravděpodobnost, že pes v leči přijde s výhozem do styku. Při známém sklonu jezevčíků a brakýřů k „ochutnávání“, je možnost nakažení značná. Problém by mohly vyřešit umělohmotné pytle v kapse či lovecké brašně účastníků naháněk, do kterých by lovec výhoz ukládal a po ukončení lovu by byly tyto svezeny na vyhrazené místo k likvidaci (kafilerie, zakopání).

-Vzhledem k tomu, že při tomto onemocnění nedochází k typické viremii a virus je v krvi obsažen pouze v buněčných tělech makrofágů (buňky „požírající“viry), je riziko nakažení pro psy při dosledu po barvě postřeleného nemocného divočáka minimální.

- Nikdy nesmíme krmit psy syrovými zbytky z černé zvěře. Nejnebezpečnější je pro psy hrtan, mandle a okolní svalovina obsahující korespondující mízní uzliny, dále pak horní cesty dýchací od průdušnice až po nejjemnější průdušinky uložené již v plicní tkáni.

- Než vpustíme naše psy do míst, kde jsme domarušili ulovený kus černé zvěře, je nutno odstranit z podlahy organické zbytky a podlahu opláchnout 2% roztokem Chloraminu, který virus spolehlivě ničí.

- Není znám případ nakažení psa od jiného psa. Pozor však na kočky! U nich je pro tuto nákazu typický výtok slin a na rozdíl od psů s poměrně vysokým obsahem viru. Tyto sliny mohou být zdrojem infekce pro psa, který byl s nemocnou kočkou v kontaktu.